

- Aida G.
- Gerçek G.
- Halil İ. K.
- Hripsime K.
- İsmail K.
- Mehmet O. Ç.
- Metaksya D.
- Taguhi G.
- Özlem D.

YAVAŞ G A M A T S G A M A T S Y A V A Ş

YAVAŞ GAMATS - YAZ OKULU YARI RESMİ GAZETESİ 11 - 17 AGUSTOS 2014 ● SAYI: 3

Հավաքական հիշողության եւ անցյալի հետ առնչվելու վերաբերյալ ֆիլմ

Չոփիսիմեն - Աիդա

<<Յավաշ-Կամացի>> մասնակիցները այսօր հնարավորություն ունեցան ծանոթանալու Գյուլենգյուլ Ալթինտափ ստեղծագործական գործունեությանը: Ֆիլմերը դիտելուց հետո մասնակիցներից ոմանք կիսվեցին իրենց տպավորություններով և կարծիքներով: Գայանեն հետևյալն ասաց. <<Ինձ անծանոթ բան չկար այդ ֆիլմերում, բայց ինձ շատ դուր եկավ ռեժիսորի աշխատանքը, մտտեցումը, նրան բացահայտեցի, ու նրա խոսքը ինձ ավելի հուզեց ու հետաքրքրեց: Ֆիլմերից շատ տխրեցի և շատ ամաչեցի, որ մեր սահմանային գյուղերում այդպիսի խախտառակ վիճակ է հուսահատություն, չբավորություն, ապագայի նկատմամբ անվստահություն, ցավ, որ այդքան մոտ են ու այդքան հեռու, որ նույնիսկ նրանց հեռավորության վրա ձեռքով բարևելու համար առանձին համարձակություն է պահանջում, բայց տեսանքնաև, որ որքան էլ ցավը մեծ է, Հայաստանում հնարավոր են նման նկարահանումներ իրականացնել, իսկ Թուրքիայում ոչ>>: Կարենի խոսքերով գյուղի պատկերը սովորական հայ գյուղի պատկերն էր, ծանոթ բան էր, իսկ հայ գյուղացին ավելի լուրջ խնդիրներ ունի, որոնք արժարժված չէին: Իր կարծիքով մեզ հետ կիսվեց նաև Սոնան. <<Քննարկումը շատ բուռն անցավ, զգացվեց, որ երկու կողմերում էլ զգացմունքայնությունը շատ էր: Հատկապես Մեզարի մեկնաբանությունից հետո կարծում եմ, որ բոլորը, այդ թվում և ես, շատ հուզվեցինք, անգամ արտասվեցինք: Այսբան տարիների ընթացքում կուտակվածն արտահայտվեց հուզմունքի և արցունքների միջոցով: Ֆիլմը շատ հետաքրքիր էր նկարված, շատ կարևոր էր լսել նաև թուրքերի կարծիքը, տպավորիչ էր նաև ֆիլմում թուրքերից մեկի խոստովանությունն իր արտասվելու մասին: Ծատ հուզեցնաև Գյուլենգյուլ Ալթինտափ իր <<անտուն>> լինելու մասին խոսքը: Կարծում եմ՝ նրա նման գործիչների ազդեցությունը երկու երկրների հարաբերությունների կարգավորման, ինչպես նաև թուրք ժողովրդի գիտակցությունն արթնացնելու համար շատ կարևոր դեր ունի>> :

Toplumsal bellek, yüzleşme ve sinema

Halil İ. K.

Gülengül Altıntaş'ın "Toplumsal Bellek ve Yüzleşme İçin Sinema" adlı sunumunun yankıları, Türkiyeli katılımcılar arasında bakalım nasıl bir izlenim oluşturdu.

Ertan: Sunumu başarılı buldum, Ermeni arkadaşlarla duygusal bir köprü sağladığı ve bizi harekete geçirdiği için. Barışmanın da tıpkı bu şekilde, karşılıklı etkileşimle gerçekleşeceğine inanıyorum. Aile bakımından şanslıyım demiştim bugün, çünkü Ermenilere karşı negatif bir dille büyümeyim ve onları her zaman bu topraklara ait bir unsur olarak gördüm. Yani onlar hiçbir zaman yabancı değillerdi aslında.

Şirin: Seyrettiğimiz belgesel güzeldi. Benim için önemli olan bu oturumda, biraz daha duyguların konuşulmasıydı. Bu çok önemli çünkü soykırım burada oturan insanları birincil düzeyde etkileyen bir olay. Duygulardan arınıp bakmak çok zor. Bu nedenle böyle bir duygusal boşalma gerekiyordu.

Sezer: Sinemayla diğer sanat dallarından farklı olarak daha yoğun duygusal bir bağım var. Şimdiye kadar sinema aynanın karşısına geçtiğimde, benim için çok daha fazlasını gösterdi. Bu oturumda duygusal anlar yaşadım. Bunun sebebi yukarıda bahsettiğim sinemayla olan derin bağımıdır.

Caner: Sanatsal anlamda gerekli görülen yüzleşmenin sinema da birleştirici unsur olduğu gözler önüne serildi. Sinemanın ortak değer olan, evrensellik ve insan hakları çerçevesinde birleştirici unsur olduğu bir seminerdi. Bunun, insanların vicdanına direkt hitap ettiği ve kanayan acılara su serptiğine inanıyorum.

Çiğdem: Oturumun ardından, "Yitirmekten acı olan unutmaktır" sözü zihnimde büyük yer edindi. Toplumsal hafızanın bireysel hafızadan ayrı tutulamayacağını, bir kez daha deneyimledim. Sinemanın da bu hafızamı oluşturması ve canlı tutmasında ne kadar etkili olabileceğini kavramış oldum.

Նույնը - Aynı

İsmail K.

Մի օր բոլորս էլ երեխա էինք, եւ միակ բանը, որ լուրջ էինք ընդունում՝ խաղայն էր: Մենք լավագույն ընկերությունն ենք ստեղծել միմյանց հետևից վազելիս կամ միմյանց գտնել փորձելիս: Դերքերնում մենք հասկացանք, որ եւ Թուրքիայի, եւ Հայաստանի երեխաները ունեն միեւնույն լեզուն՝ խաղի լեզուն: Փորձեցինք պարզել, թե որ մանկական խաղերն են նման (նույնը) երկու մշակույթներում: Ներկայացնում ենք նրանցից մի քանիսը: Կարող եք գտնել այլ խաղեր:

Hepimiz bir zamanlar çocukluk ve ciddiye aldığımız tek şey oyunlarımızıydı. En sıkı dostlukları birbirimizin peşinde koşarken geliştirdik. Derben'te de fark ettik ki Türkiye ve Ermenistan'da çocukların oyun dili aynı. Biz de her iki ülkede oynanan ortak oyunları tespit ettik, aşağıya yazdık. Sizin bildiğiniz başka oyunlar da var mı?

Orta sıçan/Yakar top (Օրթա սիչան/Յակար թոփու) – Գործնագործ (gortsnagorts)

Elim sende (Էլիմ սենդե) - Իմ ձեռքը քո մոտ է (im dzerke ko mot e)

Don Ateş / İstop (Դոն աթեշ) - Անուն գորոցի (anoun gorotsi)

Körebe (Զյորեբե) – Պահմտոցի (pahmtotsi)

Kulaktan kulağa (Կուլակլթան կուլագա) – Հեռախոս (herakhos)

Polisin gece ziyareti

- Yaz okulundaki ilk gecende başına talihsiz bir olay geldiğini biliyoruz. Neler yaşadın, bize anlatır mısın?

- Saat 4 civarlarında polis odama geldi ve oda arkadaşımın beni uyandırmasıyla bunu öğrenmiş oldum. Ben o an hiçbir şey algılayamadım zaten. Uykuluydum ve kendimde değildim. O an, birkaç saniye içinde, acaba ben birşey mi yaptım, bir suç mu işledim diye sorguladım. Kesin birşey algılayamadım. Askerlik kaçacağı falan hiç aklımda değil. Evet asker kaçacağı olduğumu biliyorum elbette ki ama o an uykulu halimle bir şey farkına varamadım.

- Peki, asker kaçacağı olmak ne anlama geliyor?

- Benim yaşadığım bölgede çocukluk ve gençlik yaşantılarımız askerliğe dair olumsuz duygular yarattı. Ben bunun farkındayım ve böyle büyütüldüm. Birçok gelişme var, bu

anlamda. Şimdi maddi imkanlarım el verse vicdani retçi olurum. Hem maddi açıdan hem psikolojik açıdan buna hazır değilim. Vicdani retçi olmadığım için kendimden utanıyorum. Yani insan ne olursa olsun askerlik yapmamalı diye bir düşünce var. Elimden geldiğince bunu ertelemeye çalışacağım. Bana 15 gün süre vermişler, hemen önümüzdeki celp döneminde gitmem gerektiğini söylüyorlar.

- Nasıl başa çıkacaksın bu durumda?

- Bu sabah Milli Savunma Bakanı İsmet Yılmaz "bedelli askerlik" ile ilgili bir açıklama yaptı. Elimden geldiğince bunun için çalışacağım. Belki hastalanırım, hastalanırsam rapor alırım.

- Bu tür durumlar yaşayan insanlara neler önerirsin?

- Benim düşüncem bu durumdaki insanlar hataya düşmemeli. Bir defa otele gidiyorsanız, daha dikkatli olmalısınız. Bir anda askerlik karşınıza böyle çıkar ve tüm programınız alt üst olur. Burdayım, fazla etkilenmemeye çalışıyorum ama daldığım zaman onu düşünüyorum. "Ben ne yapacağım?!" Bir çözüm arıyorum ama...

- Bir çözüm bulamazsan ne olacak?

- Çözüm bulamazsam... Zaten iki yıldır "beni ne zaman alıp götürcekler, o zaman askere gideceğim" diyordum. Tam da bu oluyor şimdi.

Osatıkanության ցնցող այցը

Յավաշ-Կամաց դպրոցի մասնակիցները ցնցված էին ոստիկանության գիշերային այցից:

Մի մասնակից հարցաքննվում էր գիշերվա ժամը 4-ին գորակոչից խուսափելու մեղադրանքով:

Մենք այդ մասին խոսեցինք նրա հետ.

- Ձեզ հետ այստեղ մնալու առաջին իսկ գիշերը մի տհաճ միջադեպ տեղի ունեցավ: Կարող եք բացատրել, թե ինչ էր պատահել:

- Մոտավորապես գիշերը ժամը 4-ին ոստիկանությունը թակեց մեր դուռը, և իմ սենյակակիցը արթնացրեց ինձ՝ ասելով, որ ինձ են հարցնում: Սկզբում չհասկացա, թե ինչ էր տեղի ունենում: Ես

քնած էի, և առաջին արձագանքս մտածելն էր, թե մի գուցե ես ինչ-որ հանցագործություն եմ կատարել: Իհարկե ես գիտեմ, որ ես դասալիք եմ, բայց այդ գիշերվա կեսին մտքովս չէր անցել:

- Ի՞նչ է նշանակում լինել դասալիք:

- Այն վայրի մասին, որտեղ ծնվել եմ, մանկության ու պատանեկության իմ հիշողությունները դառն են, և դրանք ստիպել են ինձ բացասական զգացմունքներ ունենալ բանակի մասին: Ես տեղյակ եմ դրանից, ես այդպես եմ մեծացել: Ես ոչ ֆիզիկապես, ոչ էլ հոգեպես պատրաստ չեմ ծառայել: Ես ամաչում եմ դրանից, բայց ես կարծում եմ, որ մարդիկ ստիպողաբար չպետք է ծառայեն բանակում: Ես փորձելու եմ

հնարավորինս հետաձգել այն: Նրանք ինձ 15 օր են տվել գրանցվելու համար, ասել են, որ պետք է գնամ հաջորդ գորակոչին:

- Ի՞նչ էր պատրաստվում անել:

Այս առավոտ պաշտպանության նախարարը ինչ-որ բան է հայտարարել միայն մեկ ամիս ծառայելու համար վճարի մասին: Ես սպասում եմ դրան: Եթե հիվանդ լինեմ, ապա առողջական հիմքով կազատվեմ ծառայությունից:

Ունե՞ք որեւէ առաջարկություն նրանց, ովքեր Ձեր վիճակում են:

-Որպես դասալիք, պետք է ուշադիր լինել: Եթե մնում ես հյուրանոցում, ուշադիր եղիր, այլապես նույն պատմության մեջ կընկնես, և քո ամբողջ ծրագիրը

...ոչ որ իր անցյալից փախչել և դրա հետ չառերեսվել չի կարող...

Մետաքսյա

Այսօր գրուցեցի <<Յավաշ-Կամաց>> ծրագրի հայկական կողմի մասնակից Արշալույս Զուրաբյանի հետ, ով հայկական դպրոցում պատմության ուսուցիչ է:

- Ինչու՞ որոշեցիք մասնակցել <<Յավաշ-Կամաց>> ծրագրին:

- Նախ հարկավոր է հասկանալ պետությունը, հասարակությունը, որի հետ գոյություն չունեն շփումներ պետական մակարդակով: Ակնկալում էի, որ կլինեն հետաքրքիր քննարկումներ (ակնկալիքներս արդարացան):

- Մինչև Թուրքիա գալը ճանաչել եք թուրքերին:

- Հանդիպել եմ հետաքրքիր մարդկանց, որոնց հետ հաճելի էր զրուցել: Որոշների հետ հարաբերությունները բնականաբար կշարունակվեն նաև Հայաստան վերադառնալուց հետո: ՌԻ-րախ եմ, որ ճանաչում եմ նրանց:

- Գյուլենգյուլը խոսեց այն մասին, թե հավաքական հիշողություն ունենալն ու անցյալի հետ առնչվելը որքանով է կարևոր: Ի՞նչ է տալու դա 2 ազգերին:

- Ոչ որ իր անցյալից փախչել ու դրա հետ չառերեսվել չի կարող: Հնարավոր է լռել, շրջանցել, իսկ որ ամենավտանգավորն է՝ կեղծել, բայց ամեն դեպքում խնդիրը մնում է բաց, լուծման կարոտ և իր մասին հուշող ու հիշեցնող: Հայոց ցեղասպանության մասին քննարկումները հայ և թուրք հասարակությունների միջև անչափ կարևորում են, քանի որ դրանք համագործակցության կամուրջներ են ստեղծում հարևան երկրների միջև:

- Ծրագրի ավարտից հետո, երբ վերադառնաք Հայաստան, ի՞նչ եք պատրաստվում անել:

- Հայաստանում ներկայացնելու եմ քննարկումների և անհատական գրույցների արդյունքում, հարևան երկրում ապրող և տարբեր ազգերի մարդկանց տեսակետները հայկական հարցի վերաբերյալ:

Կտապալվի: Ես այստեղ եմ, ես փորձում եմ, որ այս միջադեպը չազդի ինձ վրա, բայց երբ ես մենակ եմ, ես շարունակաբար մտածում եմ, թե ինչ եմ անելու: Ես փորձում եմ լուծում գտնել, բայց...

- Եվ եթե չկարողանան?

- Ես չեմ կարող գտնել լուծումը ... Արդեն երկու տարի է մտածում եմ, որ պիտի ծառայեմ, միայն այն ժամանակ, երբ գան և ինձ ստիպողաբար տանեն: Եվ սա ճիշտ այն է, ինչ այժմ տեղի է ունենում:

Թարգմանությունը՝ Արմինե Սադիկյանի